

FIIA 11/2012

COMMENT

Kristi Raik
Tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Viro pyrkii EU:n ytimeen > Päätös osallistua rahoitusmarkkinaveron valmisteluun kuvastaa Viron muuttanutta EU-linjaa

Viron ja Suomen EU-linjaukset ovat viime vuosina kehittyneet päinvastaisiin suuntiin. Samalla kun Suomessa on nostanut päätään EU-kriittisyys, Virossa on tullut yhä vahvempi Euroopan integraation syventämisen kannattaja.

Kun Viro liittyi Euroopan unioniin vuonna 2004, se oli kymmenen uuden jäsenmaan joukossa yksi euroskeptisimmistä. EU-jäsenyys oli monelle virolaisille välttämätön paha, joka sinetöi kauan tavoitellun ”paluun länteen”, mutta toi mukanaan kansallisen suvereenisuuden heikkenemisen ja direktiivien tulvan. Viro oli eurooppalaisittain ääri-liberaali ja yltiöatlantistinen maa, joka oli Ison-Britannian hengenheimolainen sekä talous- että turvallisuuspoliittisten linjausten osalta.

Tätä taustaa vasten Viron tuore päätös lähteä mukaan valmistelemaan EU:n rahoitusmarkkinaveron on hämmästyttävä. Ratkaisu on kuitenkin looginen jatkumo Viron EU-politiikan vähittäiselle muutokselle.

Vuoden 2004 jälkeen Viro on liittynyt Schengen-alueeseen ja euroalueeseen, selvinnyt erittäin vaikeasta lamasta ja ansainnut EU:ssa vastuullisen ja käytännöllisen jäsenmaan maineen. Se on vähitellen liikkunut kohti nykyistä EU-linjaansa, joka kuulostaa perin lipposlaiselta: Viro pyrkii olemaan EU:n ytimessä, yhteistyön syventämisen eturintamassa, rakentamassa vahvaa ja yhtenäistä Eurooppaa. Liittovaltiokehitys nähdään Virossa yhä enemmän välttämättömänä ehtona EU:n säilymiselle.

Viron EU-myönteisyyden taustalla on isoja muutoksia alueellisessa ja globaalissa ympäristössä. EU:sta on tullut entistä merkittävämpi tekijä Viron kansalliselle turvallisuudelle sitä mukaa, kun Yhdysvaltain kiinnostus Eurooppaan on vähentynyt ja samalla Venäjän ärhentely naapureita kohtaan on kiihtynyt. Toki Yhdysvallat on yhä Viron tärkein turvallisuuspoliittinen liittolainen eikä EU voi korvata Naton tarjoamia sotilaallisia turvatakuita, mutta jäsenyys tiiviissä EU:ssa lisää turvallisuutta monin tavoin.

EU:n poliittinen solidaarisuus ja tuki on osoittautunut Virolle arvokkaaksi kriisitilanteissa esimerkiksi keväällä 2007, kun Venäjä ryhtyi painostamaan Viroa voimakkaasti Tallinnan pronssisoturipatsaan siirtämisen vuoksi, tai viime vuonna, kun seitsemän virolaispöytäkirjaa joutui terroristiryhmän panttivankeiksi Libanonissa.

EU-jäsenyys on myös osoittautunut Virolle taloudellisesti kannattavaksi. Eurokriisistä huolimatta Viro ei kadu liittymistään euroon vuona 2011 ja katsoo pystyvänsä selviämään kriisistä paremmin kuin Latvia ja Liettua, jotka eivät kuulu euroon (mutta ovat edelleen halukkaat liittymään). Viroa rikkaampien Etelä-Euroopan maiden tukemisen kismittää, mutta se on euron

koossapysymisen hinta, ja osoittamalla solidaarisuutta muita EU-maita kohtaan Viro odottaa saavansa itse tukea tarpeen tullen. Lisäksi pääministeri Andrus Ansip on huomauttanut, että Viron maksuosuus Euroopan rahoitusvakaussäilytykseen ja Euroopan vakaussäilytykseen on yli viisi kertaa pienempi kuin Viron toistaiseksi saamat EU-tuet.

Pyrkiminen EU:n ytimeen ei suinkaan tarkoita sitä, että Viro suhtautuisi EU:hun kriittikömmästi. Päinvastoin, se näkee EU-järjestelmässä paljon korjattavaa muun muassa demokraattisen legitimitetin ja taloudellisen kilpailukykyyn osalta. Julkisessa keskustelussa on ilmaistu huolta vallan siirtymisestä Brysseliin, mutta vielä enemmän huolta on herättänyt mahdollisuus euron ja sitä myötä koko EU:n hajoamisesta.

Vuosien 2008–2009 syvästä taantumasta selviytyminen ja tiukka talouskuri ovat antaneet Viron kansainväliselle painoarvoa eurooppalaisessa keskustelussa. Viro on oppinut vaikuttamaan EU:n päätöksentekoon ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan. Rahoitusmarkkinaveron valmisteluun osallistuminen on osin tätä vaikuttamisen taitoa soveltava taktinen askel: rakentava asenne tässä EU:n johtokaksikolle Saksalle ja Ranskalle tärkeässä asiassa saattaa vahvistaa

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Viron asemia muun muassa juuri käynnissä olevissa budjettineuvotte- luissa. Viron hallitus on perustellut kantaansa rahoitusmarkkinaveron nimenomaan sillä, että osallistumi- nen integraation syventämisen etu- rintamaan antaa parhaat edellytykset kansallisten etujen puolustamiselle. Samalla se on todennut, että päätös veron käyttöönotosta voidaan tehdä vasta silloin, kun veron tarkka sisältö on selvillä.

Ennen kaikkea Viron päätös osal- listua rahoitusmarkkinaveron val- misteluun on nähtävä osana kauas- katseisempaa EU-linjaa ja visiota Viron paikasta Euroopassa. Suomen esimerkki on omalta osaltaan vaikuttanut Viron EU-linjan kehi- tykseen. Parin viime vuoden aikana ollaan ensimmäistä kertaa tultu ti- lanteeseen, jossa EU-keskustelun sä- vy on Suomessa selvästi kriittisempi kuin Virossa. Suomen hyvinvointi ja turvallisuus lienevät kuitenkin yhtä lailla EU:sta riippuvaisia kuin Viron.

Ulkopoliittinen instituutti on eduskunnan yhteydessä toimiva, riippumaton tutkimuslaitos. Instituutti tuottaa korkeatasoista tutkimusta, joka tukee poliittista päätöksentekoa ja avointa keskustelua niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Instituutin julkaisut käyvät läpi sisäisen editointiprosessin, mutta julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.